

2021/14159

3-6-2021

Provincie Limburg	PS
DOCnr.	
Ingek.	03 JUNI 2021
Afd.	

_postbus

GRIF

20-8-2021

Van: Statenlid, Caldenberg van, M
Verzonden: woensdag 2 juni 2021 18:33
Aan: _staten; Pregled, Alexander
Onderwerp: Eindverslag informerende gesprekken
Bijlagen: Eindverslag informerende gesprekken sociale coalitie.pdf; PvdD 2021-06-01 gespreksnotitie bijlage 1.pdf; SP 2021-06-01 gespreksnotitie.docx; PVV 2021-06-01 gespreksnotitie.docx; FvD 2021-06-01 gespreksnotitie.docx; FvD 2021-06-01 gespreksnotitie bijlage 1.pdf; PvdD 2021-06-01 gespreksnotitie.docx; PvdD 2021-06-01 gespreksnotitie bijlage 2.docx

Opvolgingsvlag: Opvolgen
Vlagstatus: Met vlag

Geachte griffier, beste Alexander,

Langs deze weg doe ik u een het eindverslag toekomen van de informerende gesprekken inzake een sterke sociale coalitie (inclusief gespreksnotities en bijlagen).

Graag verzoek ik u om deze als ingekomen post door te geleiden naar Provinciale Staten en te betrekken bij de debatten over de bestuurscultuur en de vorming van een nieuw college op 3 en 4 juni 2021.

Met vriendelijke groet,

Marc van Caldenberg
Statenlid

Geachte leden van Provinciale Staten, beste collega's,

Op woensdag 26 mei 2021 heb ik u namens de SP fractie een uitnodiging doen toekomen om samen het gesprek aan te gaan over het vormen van een sociale coalitie. In deze brief treft u mijn eindverslag aan van deze informerende gespreksronde die u kunt betrekken bij de debatten van 3 en 4 juni 2021 over de bestuurscultuur en vervolgstappen die nodig zijn om te komen tot een nieuwe College van GS.

Context en huidig voorstel

Op 21 mei jl. presenteerde de heer Onno Hoes zijn eindverslag van de verkenningfase en zijn advies als gids om te komen tot een nieuw Limburgs provinciebestuur met breed draagvlak binnen Provinciale Staten. In het advies wordt voorgesteld om een nieuw Limburgs bestuur te vormen dat is samengesteld uit acht partijen; de VVD, CDA, GroenLinks, PvdA, Samen voor Limburg, D66, Lokaal Limburg en 50PLUS (samen 31 van de 47 zetels). Daarnaast adviseert de gids om het extraparlamentair construct te continueren waarbij wisselende meerderheden worden gezocht. In het advies wordt gesproken over een "stabiliserend bondgenootschap van fracties" met een bijzondere verantwoordelijkheid voor stabiliteit binnen PS en in het samenspel met GS. In zo'n bondgenootschap moet afstemming niet gericht zijn op beleidsmatige consensus vóór een debat in PS, maar wél de noodzakelijke, en de afgelopen periode gemiste, procesmatige stabiliteit aan elkaar bieden. In zijn reactie op dit advies adviseert waarnemend Commissaris van de Koning de heer Remkes dat het verstandig is om afspraken te maken over contacten tussen gedeputeerden en "al dan niet bevriende fracties". Daarnaast is het volgens de heer Remkes wijs om een seniorenconvent onder voorzitterschap van de CdK opnieuw tot leven te brengen én een overlegvorm tussen fractievoorzitters die de 'bemensing' van het extraparlamentaire College steunen.

Op 3 juni aanstaande vindt een Statenvergadering plaats over de onderwerpen integriteit én de gewenste bestuurscultuur en op 4 juni staat het eindverslag van de verkenningfase en het advies van de gids op de agenda van Provinciale Staten.

In de sterke overtuiging dat er een beter alternatief is voor het huidige voorstel nodigde Statenlid Van Caldenberg alle twaalf partijen uit om daarover in gesprek te gaan. Op 28 mei jl. gingen vier van de twaalf partijen - te weten de PvdD, SP, FvD en PVV - in gesprek. De overige partijen bedankten voor het initiatief en gaven aan het advies van de gids te willen volgen om strategische redenen. Van de vier gesprekken zijn door de ambtelijke ondersteuning verslagen gemaakt die ten dienste van transparantie in de bijlage zijn toegevoegd. De conclusie op basis van deze gesprekken is dat het huidige voorstel en advies van de gids niet is gebaseerd op drie cruciale basiselementen: *inhoud, vertrouwen en gezamenlijkheid*. Er is een beter alternatief; een sterke sociale coalitie.

Het alternatief: een sterke sociale coalitie

Het is de overtuiging dat er een beter alternatief mogelijk is dat recht doet aan wat mensen in Limburg in deze tijd nodig hebben en willen. Een reeks integriteitskwesties staat aan de basis van de huidige bestuurscrisis en hoewel de uitkomsten nu nog onbekend zijn, is wel duidelijk dat deze kwesties schade hebben toegebracht aan het vertrouwen van burgers in de politiek. Provinciale Staten hebben dan ook een grote verantwoordelijkheid om dit vertrouwen terug te winnen. En dat doen we niet door te vertrekken vanuit het denken in bestuursvormen maar wél vanuit inhoud. Mensen hebben recht op en nood aan richting en duidelijkheid van de politiek. Niet zelden horen we kritische geluiden uit de samenleving zoals "de wereld staat in de fik maar de politiek is alleen met zichzelf bezig". Als we spreken over kritische reflectie dan roepen wij iedereen op om dit soort geluiden serieus te nemen.

Om het vertrouwen terug te winnen zullen we dan ook vanuit inhoud moeten vertrekken. Een inhoudelijke koers die Limburg uit de crisis helpt. Een koers die vorm krijgt door de stem van burgers werkelijk te horen en te betrekken in onze plannen voor de komende bestuursperiode.

Daarnaast moet voor mensen klip en klaar zijn welke bestuurder/politicus of welk overleg waarvoor staat. Dat bereiken we niet met de huidige ideeën waarin verschillende nieuwe overlegvormen (bondgenootschap, seniorenconvent, overlegvorm fractievoorzitters) worden toegevoegd aan de voor vele mensen toch al ondoorgrondelijke extraparlamentaire bestuursvorm met wisselende meerderheden en gedeputeerden zonder herkenbare kleur.

De oplossing ligt dan ook in een sterke inhoudelijke koers en een voor mensen begrijpelijke bestuursvorm waarin verantwoordelijkheid en overtuigingen voor iedereen helder zijn; *een sterke sociale coalitie*.

De basis: inhoud, vertrouwen, gezamenlijkheid

Inhoud

Het advies van de gids legt een sterke focus op het bestuurlijk construct terwijl er op inhoudelijk vlak weinig richting wordt gegeven. De Stikstofkwestie en Maastricht Aachen Airport zijn vrije kwesties en voor Corona herstelplannen wordt vooral gewezen op nationale en Europese financieringsmiddelen (geld gedreven) en globaal naar de aanbevelingen van het BEST rapport. Dit terwijl inhoudelijke richting in Limburg nu juist heel hard nodig is. Mensen in Limburg hebben nood aan een herkenbaar bestuur dat richting geeft aan de grote maatschappelijke opgaven die nu voorliggen. Wat moet die inhoudelijke richting dan zijn?

Duidelijk is dat de coronacrisis heeft blootgelegd wat voor mensen van waarde is, zoals gezondheid en welzijn van mens, dier en natuur. Dat we moeten werken aan maatschappelijk, economisch en ecologisch herstel om toekomstige pandemieën te voorkomen. Daarnaast heeft de crisis ook de tegenstellingen tussen mensen op allerlei vlakken vergroot. En een eerlijke overheid moet er voor zorgen dat de groeiende tweedeling van onze samenleving wordt verkleind. Die tweedeling is zichtbaar in onze Limburgse buurten en wijken. Afhankelijk van de plek waar je wieg staat zijn de verschillen levensgroot. De kans dat je opgroeit in welvaart of in armoede, de kans dat je gezond bent of ziek, de kans dat je een goede opleiding geniet of niet, de kans op een baan of een uitkering worden allemaal in belangrijke mate bepaald door de plek waar je geboren bent. En dat heeft directe consequenties voor de impact van de Coronacrisis op individuele levens. De een die met een goedbetaald salaris veilig vanuit huis verder kan werken, terwijl de ander - vaak in een minder goed betaalde baan - elke dag opnieuw voor de maatschappij aan het werk gaat. Denk aan die jongeren in de supermarkt, die machinisten en buschauffeurs, de leraren voor de klas, die kleine zelfstandigen, die arbeidsmigrant in de logistiek, de thuiszorgers en verpleegkundigen, de Boa en de politieagent. Terwijl deze mensen het fundament vormen waarop onze maatschappij draait – niet voor niks werd hun werk als essentieel gekwalificeerd tijdens de crisis - hebben zij de grootste klappen te verwerken. Grote bedrijven die klappen kunnen opvangen terwijl kleine ondernemers hun levenswerk in elkaar zien storten. Het maakt veel uit onder welke omstandigheden mensen deze crisisperiode hebben moeten doorstaan. Juist diegenen in onze samenleving die de harde klappen moeten opvangen hebben nu een betrouwbare en stabiele overheid nodig die naar hen omkijkt. Een overheid die oog heeft voor de menselijke maat en de noden van mensen. Daar moeten wij met voorrang aandacht aan besteden. Ook het BEST rapport constateerde: besteed met voorrang aandacht aan hen die door de Coronacrisis het hardst worden getroffen.

Vertrouwen

De reden waarom Limburg in deze bestuurscrisis verzeild is geraakt ligt nog vers in het geheugen. Het aantal integriteitskwesties waarbij CDA bestuurders waren betrokken nam in rap tempo toe. De kwesties kregen regionaal en landelijk veel aandacht en er lopen nog steeds onderzoeken. Van deze ervaringen moeten we leren en daarop acteren. Belangrijk daarbij is dat we dat doen vanuit maatschappelijk bewustzijn en vragen stellen zoals; als het voor de wet mag, is het dan maatschappelijk ook acceptabel/ gewenst? Het normbesef van mensen is leidend en van bestuurders wordt verwacht dat zij meegroeien met wat de buitenwereld acceptabel vindt of niet. En om te weten wát die buitenwereld belangrijk vindt is een actieve overheid nodig die dichterbij de burgers staat. Een overheid die keuzes maakt door te weten wat er leeft onder mensen.

De conclusies uit het eindverslag van de gids geven dat gevoel niet. Eerder lijkt het alsof de partijen die de afgelopen periode kritisch waren over de bestuurscultuur nu aan de kant worden gezet. Dit draagt niet bij aan een bewuste verandering en het werken aan vertrouwen. En geeft daarbij maatschappelijk een verkeerd signaal omdat daarmee de indruk wordt gewekt dat tegenspraak wordt afgestraft. Terwijl een aanspreekcultuur voor bestuurders juist nu heel belangrijk is. Het argument dat de ideologische overtuigingen van de partijen aan de flanken te ver uit elkaar liggen om tot stabiliteit te komen, blijkt niet uit de gevoerde gesprekken. In de gesprekken op 28 mei jl. geven alle partijen aan tégen uitsluiting aan de voorkant te zijn, open met elkaar het debat aan te willen gaan over standpunten.

Het gaat om de vraag wie zichtbaar de moed heeft én houdt om misstanden aan te kaarten maar ook wie bereid is daarvan te leren en erop te acteren. Belangrijk is dat het bestuur meegroeit met de maatschappelijke opvattingen en daarop acteert.

Daarvoor zijn een aantal concrete ideeën.

- Werk met een openbaar lobbyregister
- Maak bestuurlijke agenda's openbaar
- Maak checks op openbare netwerken (bv. ook bij maatschappelijke platforms)
- Scherp protocollen rondom deelnemingen aan (ook voor Raden van Bestuur)
- Licht bestuurders en raden van organisaties gelieerd aan de provincie door
- Maak serieus werk van double loop learning om blijvend te leren (van deze crisis)
- Organiseer tegenspraak bij bestuurders en ambtenaren en investeer in een veilige omgeving
- Pas de subsidieverordening aan met meer controle op de achterliggende gedachte bij een subsidieverstrekking, vaststelling van doelen aan de voorkant en evaluatie van het behaalde resultaat.
- Breng in kaart hoe geldstromen in elkaar zitten. Follow the money.

Gezamenlijkheid

We geloven in de kracht van gezamenlijkheid. Juist in deze tijd moeten we samen de schouders eronder zetten om uit de crisis te komen. We benoemen drie dimensies van die gezamenlijkheid.

Ten eerste een gezamenlijke koers met de samenleving. De inhoudelijke toekomstige speerpunten willen we – zoals we eerder stelden- vorm geven in samenspraak met de samenleving. Het gesprek aangaan met de samenleving om te weten wat nodig is. Geen bestuur vanuit het marmer, maar een bestuur dat zich actief en met een luisterend oor tussen de mensen in beweegt.

Gezamenlijk betekent ook dat politieke partijen met uiteenlopende idealen meer bereiken door samen te werken. Daarom is het jammer dat de gesprekken die de gids in het verkenningsproces heeft gevoerd geïsoleerd zijn gevoerd met fracties. Gezamenlijke gesprekken hadden tot verrassende samenwerkingsopties hadden kunnen leiden. Dat is een gemiste kans. Alle partijen waarmee op 28 mei jl. is

gesproken, geven aan tegenstander te zijn van uitsluiting aan de voorkant. Om te kunnen besturen is het immers noodzakelijk om in gezamenlijkheid tot standpunten te komen, soms met winst voor het ideaal, soms met verlies maar altijd met Limburg als winnaar.

Gezamenlijkheid betekent tot slot ook iets voor het functioneren van PS in haar controlerende taak. Het zou goed zijn als er tussen Statenleden meer wordt samengewerkt om de hoeveelheid werk te verdelen. Nu gaat de meeste aandacht uit naar de grote dossiers waarmee veel geld is gemoeid. Dat zou door een betere onderlinge verdeling van dossiers anders kunnen.

Uitnodiging en vervolgstappen

Voorgesteld wordt dan ook verder te werken aan een sterke sociale coalitie. Een coalitie die verder bouwt op de vastgestelde kaders maar die niet doorgaat als "business as usual". Een coalitie die erkent dat de crisis ingrijpende consequenties heeft voor bepaalde groepen mensen in de maatschappij. Juist een coalitie die onderkent dat er echt iets moet veranderen om het vertrouwen van mensen in de politiek te herstellen. Een sterke sociale coalitie die aan de voorkant heldere afspraken maakt, die bij herstel en hervorming focus legt op de sociale agenda, gezondheid en goede banen voor Limburgers én die actief en concreet aan de slag gaat met het herstellen van vertrouwen. We nodigen alle partijen uit om vanuit inhoud, vertrouwen en gezamenlijkheid te bouwen aan de toekomst. Samen met de inwoners van Limburg. Dat is wat er nu nodig is.

Om dit proces vorm te geven stellen wij de volgende processtappen voor

3 en 4 juni	Statendebat integriteit en bestuurscultuur
4 juni	Statendebat voorstel en advies gids
Week 7-11 juni	Gezamenlijke gesprekken in fractie-groepen inhoudelijke thema's
Week 14-25 juni	Eerste maatschappelijke toets politieke gesprekken: gesprekken met de samenleving over genoemde thema's en start participatieproces
Week 28 juni – 2 juli	Vormgeving sociale coalitie
Uiterlijk 2 juli	Een sterke sociale coalitie!

Tot slot zou ik graag van de gelegenheid gebruik maken om mijn dank uit te spreken naar alle partijen die ieder op hun eigen wijze gereageerd hebben op de uitnodiging en aan de ambtelijke ondersteuning die mij op professionele wijze heeft bijgestaan.

Met vriendelijke groet,

Marc van Caldenberg

Gespreksronde

1. SP

**Gespreksnotitie verkennende gesprekken Statenfracties inzake sociale en stabiele coalitie
28 mei 2021, SP – Dhr. Wolters Gregório en mevr. Claessens-Schepers**

Dhr. van Caldenberg & ambtelijke ondersteuning – Mevr. Van den Ham en mevr. Engels

Om te kijken of er een sterk sociale en stabiele coalitie gevormd kan worden heeft er een gesprek plaatsgevonden aan de hand van een viertal onderwerpen. Deze gespreksnotitie is opgebouwd aan de hand van deze vier onderwerpen.

1. Huidige stand van zaken

Hoe kijkt de partij terug op het eindverslag van de verkenningsfase en wat daarna met het advies van de gids is gebeurd?

Volgens de SP staan we nu stil terwijl er keuzes kunnen worden gemaakt. Die worden echter niet gemaakt, mogelijk door gebrek aan durf of vertrouwen. Er was nl. al een extraparlamentaire bestuursvorm en met gedoogsteun van het CDA had het proces al klaar kunnen zijn. Dit is een gemiste kans en het is niet duidelijk waarom het proces zo loopt. Ook bevreemd het de SP dat vier partijen nu worden uitgesloten (uiterst rechts en uiterst links) terwijl dat er eerder in het proces maar twee waren.

De SP is van mening dat er teveel focus ligt op de vorm van een nieuw te vormen College in plaats van op de inhoud. Over de inhoud is immers via de vastgestelde kaders al overeenstemming en partijen hebben hun verliezen en winsten op inhoud al genomen. Hoewel qua snelheid een extraparlamentair College door gedoogsteun van het CDA al gerealiseerd had kunnen zijn, geeft de SP geen voorkeur aan deze bestuursvorm. Een extraparlamentair college is onstabiel en niet nodig. De SP pleit dan ook voor een coalitie met heldere afspraken en op basis van de bestaande vastgestelde kaders.

2. Bestuurscultuur

Welke opdracht wordt gezien voor Provinciale Staten, gezien de huidige situatie omtrent de bestuurscultuur? Wat zou er veranderd moeten worden? Welke acties zouden daaraan gekoppeld moeten worden?

Hierbij verwijst de SP allereerst naar de verslagen van de SP inzake de eerdere verkennende gesprekken. De voormalige Commissaris van de Koning stelde reeds een integriteitscode op maar deze bleek in de praktijk nog altijd gaten te hebben. Toch ziet de SP geen oplossing in het uitbreiden van deze code met nog meer regels. Het uitgangspunt zou moeten zijn: een cultuur waarbij je elkaar in de ogen kunt kijken en er vanuit moet kunnen gaan dat integer gehandeld wordt. Integriteit zit in personen zelf en indien nodig moet men elkaar onderling aanspreken. Hoe dan ook moet er wel iets veranderen omdat het vertrouwen van mensen in de politiek al laag is. De vrees dat we doorgaan op de oude voet is er echter wel.

De controlerende functie van Provinciale Staten kan beter. De kaders zijn nu erg omvangrijk, kosten teveel tijd om te bestuderen en zouden duidelijker kunnen. Door het leesmateriaal toegankelijker en transparanter aan te bieden. Op financieel gebied is deze slag al gemaakt en dit biedt inspiratie.

De bestuurscultuur gaat verder dan hetgeen hierover besproken is tijdens het debat van 9 april jl. Een belangrijk element daarbij is een betrouwbaar, oprecht en open bestuur. Bij mensen heerst vaak het gevoel dat politici het ene zeggen en het andere doen. Dit zie je terug bij inspraakprocedures; mensen hebben aanvankelijk het idee dat hun mening serieus wordt genomen maar zien dat bij de uiteindelijke besluiten niet terug. Daarnaast lijkt het alsof voor grote bedrijven de deur bij de overheid altijd openstaat maar voor veel burgers niet. Om dit te verbeteren zouden burgers meer betrokken moeten worden bij onderwerpen die dichtbij hen staan. De overheid is er immers voor iedereen. Om dit ook uit te stralen is er een heldere set aan regels nodig. Gedacht kan worden aan een openbaar bezoekersregister en openbaar lobbyregister. De agenda's van bestuurders zouden openbaar kunnen worden gemaakt. Dit draagt bij aan een oprechte bestuurscultuur en toont een overheid die niets te verbergen heeft.

3. Vaststaande onderwerpen

Welke onderwerpen kunnen niet meer over onderhandeld worden gedurende de resterende Statenperiode?

De SP stelt zich open op en is bereid over alle thema's het gesprek aan te gaan en daar afspraken over te maken. Dat is immers nodig om te kunnen besturen. Belangrijk is het onderling vertrouwen, afspraken worden nagekomen en dat over de inhoud (bijvoorbeeld over het coronaherstelplan) wordt gesproken in plaats van over de vorm. Dat het in het formatieproces tot nu toe voornamelijk gaat over de vorm en partijen bij voorbaat worden uitgesloten is een gemiste kans.

4. Maatschappelijke opgaven/ thema's

Welke maatschappelijke opgaven en/ of thema's zijn aan de orde in de resterende Statenperiode voor het nieuw te vormen college?

De vastgestelde beleidskaders zijn een basis waarop aanvulling nodig zal zijn. Daarnaast moeten we keuzes maken voor herstel en hervorming waarop volgende generaties kunnen bouwen. Daarom moeten we met mensen in de maatschappij in gesprek om ze mee te laten denken over die keuzes. De Sociale Agenda is belangrijk en hierop moet zeker niet worden bezuinigd. De achterstanden in het onderwijs zijn veel te groot en armoedebeloid, jeugdzorg, cultuur, werkgelegenheid hebben aandacht nodig. Gemeenten moeten bezuinigen terwijl de opgaven groter worden. Daarom is het raadzaam dat de Provincie samen met gemeenten optrekt richting het Rijk. Verder is sociaal beleid niet exclusief een thema vanuit de Sociale Agenda maar speelt dit in allerlei beleidsvelden, denk aan energiebeleid waarbij iedereen kan meedoen. Het is belangrijk om mensen goed te bedienen in initiatieven die dichtbij de bevolking staan. Belangrijk zijn ook onderwerpen als VDL en de stikstofaanpak die nu vrije thema's zijn geworden maar een flinke impact hebben op onze toekomst. Ook projecten zoals de Maaslijn moeten binnen scope en budget afgerond worden. Tenslotte is het belangrijk om bij herstel en hervorming te bespreken welke menselijke voorwaarden er worden gesteld aan economische thema's zoals een eerlijke beloning voor werk (goed loon), kwaliteit van werk en werkplezier (het ambacht), onder welke voorwaarden arbeidsmigranten aan het werk gaan en hoe het landschap erdoor wordt geraakt (bv. verdozing). Dit alles met het oog op een houdbare toekomst.

Gespreksronde

1. PVV

**Gespreksnotitie verkennende gesprekken Statenfracties inzake sociale en stabiele coalitie
28 mei 2021, PVV – Dhr. Claassen en dhr. van Bijnen**

Dhr. van Caldenberg & ambtelijke ondersteuning – Mevr. Van den Ham en mevr. Engels

Om te kijken of er een sterk sociale en stabiele coalitie gevormd kan worden heeft er een gesprek plaatsgevonden aan de hand van een viertal onderwerpen. Deze gespreksnotitie is opgebouwd aan de hand van deze vier onderwerpen.

1. Huidige stand van zaken

Hoe kijkt de partij terug op het eindverslag van de verkenningsfase en wat daarna met het advies van de gids is gebeurd?

We zijn in een situatie beland waarbij het lijkt dat er vanuit bepaalde voorgesorteerde gedachten een aantal partijen andere partijen uitsluiten, zonder gefundeerde gronden. Partijen die eerst niet achter het collegeprogramma stonden, staan dat nu ineens wel. Daarnaast is het onze verwachting dat als 8 partijen gezamenlijk 5-7 gedeputeerden moeten opleveren, dit nogal wat gedoe gaat opleveren. Zowel de linkse als de rechts partijen zullen daarbij over bepaalde standpunten moeten heenstappen. Onduidelijk is nu ook wat de betekenis is van een vrije kwestie zoals stikstof of MAA. Tenslotte had aan de voorkant ook meer over alternatieven nagedacht moeten worden. De PVV begrijpt niet hoe de partij op inhoud als onbetrouwbaar beschouwd kan worden. Als partijen (op basis van landelijke politiek) worden uitgesloten dan is dat ondemocratisch.

2. Bestuurscultuur

Welke opdracht wordt gezien voor Provinciale Staten, gezien de huidige situatie omtrent de bestuurscultuur? Wat zou er veranderd moeten worden? Welke acties zouden daaraan gekoppeld moeten worden?

Het blijft onhelder wat een integer bestuurscultuur betekent. Bestuursrechtelijk en op papier gebeurt er misschien niets onrechtmatigs maar in de praktijk is er een compleet bestuur en een CdK opgestapt.

Volgens de PVV zou de commissie Integriteit hervormd moeten worden, omdat zoals aangetoond nu, er weinig effect en transparantie is over de te nemen stappen.

Het is belangrijk om als Staten niet, zoals dat nu vaak gebeurt, de focus te leggen op micromanagement maar meer op hoofdlijnen de zaken te controleren. PS zijn vaak teveel met operationele zaken bezig. Je moet er immers op kunnen vertrouwen dat de verantwoordelijke bestuurders de betreffende dossiers zorgvuldig voorbereiden. En met geen enkel instrument is alles te controleren.

Belangrijk is hoe we met elkaar omgaan. Het normbesef van mensen is leidend. Tegenspraak via het principe van double loop learning is daarbij heel belangrijk, openstaan voor eerlijkheid zonder angst te hebben om daar over afgerekend te worden. Van je ervaringen moet je leren en daar vervolgens op acteren. Als dat niet gebeurt, dan verandert er nauwelijks iets, dat geldt voor statenleden, bestuurders en ambtenaren. Het is van belang om alert te zijn en vragen te stellen zoals: Als het voor de wet mag is het dan maatschappelijk ook acceptabel/ gewenst? Het normbesef van mensen is leidend en

bestuurders moeten meegroeien met wat de buitenwereld acceptabel vindt of niet. Een aanspreekcultuur en zichtbaarheid is voor bestuurders belangrijk.

Voor de PVV is het belangrijk dat vooraf beter getoetst wordt voordat iemand een bepaalde functie aangewezen krijgt. Daarnaast moet de subsidieverordening op de schop. Er zou meer controle moeten zijn bij wat de achterliggende gedachte is bij een subsidieverstreking. We moeten weten hoe geldstromen in elkaar zitten. Tevens zullen de te bereiken uitkomsten, doelen van subsidies van te voren vastgelegd moeten worden en geëvalueerd.

3. Vaststaande onderwerpen

Welke onderwerpen kunnen niet meer over onderhandeld worden gedurende de resterende Statenperiode?

We hebben gezamenlijk nog 1,5 jaar te gaan. Het is niet goed om gedurende deze korte periode aan de bestaande kaders te gaan sleutelen. Deze moeten leidend zijn. Over deze verdere invulling kan wel altijd met elkaar gesproken worden. De Sociale Agenda is zo'n onderwerp dat alle partijen belangrijk vinden, maar waar toch op onderdelen verschillend over gedacht wordt. Daar moet de bereidheid zijn om met elkaar het gesprek aan te gaan. Voor de PVV is verder een belangrijk punt het behoud van de immunisatiereserve. Afhankelijk van waar de middelen vandaan komen, zouden er extra middelen (dus ook evt. menskracht en materialen en kennis) ingezet kunnen worden als plus op de bestaande kaders bv. op het gebied van gezondheid en armoedebestrijding.

4. Maatschappelijke opgaven/ thema's

Welke maatschappelijke opgaven en/ of thema's zijn aan de orde in de resterende Statenperiode voor het nieuw te vormen college?

De Sociale Agenda is voor de PVV een heel belangrijk onderwerp evenals gezondheid, welzijn van de burger, arbeidsgelegenheid voor Nederlanders en de veiligheid in woonwijken (preventief en repressief). Een ander belangrijk onderwerp is duurzaamheid. De 'groene' agenda die door de voormalige gedeputeerde is opgesteld die ligt nu voor, maar moet op een aantal onderdelen nog worden uitgewerkt. Zo moet de uitvoering van de omgevingsvisie nog worden uitgewerkt en moet er een bepaalde zeggenschap bij de provincie blijven. Dat is toegezegd en dat zullen we blijven volgen. Immigratie en het bevorderen daarvan vanuit niet westerse landen hebben zeker niet de voorkeur. Belangrijk is en blijft om goede afspraken te maken over de vrije kwesties.

De vraag is of de oorspronkelijke acht principes uit het vorige collegeprogramma nog bestaan. Omdat deze zo algemeen waren, zijn ze altijd te verdedigen afhankelijk van hoe je ze uitlegt. De PVV zou daarbij arbeidsmigratie herdefiniëren (eerst Limburgers terughalen en Nederlanders naar Limburg halen). Dit zou echter een onderwerp zijn waar over gesproken kan worden voor nadere specificering.

Ten aanzien van de coronacrisis merkt de PVV op dat het Rijk en de lokale overheid hoofdzakelijk aan zet zijn maar dat de Provincie als katalysator hiertussen moet fungeren. De Provincie ondersteunt gemeenten in de lobby richting Rijk maar is niet de partij die de beurs trekt. Wel kan de Provincie nadenken over het versnellen en naar voren halen van termijnen zodat mensen weer lucht krijgen. Ook kunnen mogelijk drempels worden verlaagd door naar voorwaarden te kijken. Tot slot, vindt de PVV dat reeds aangegane projecten i.r.t. de coronacrisis voortgezet moeten worden en niet ten koste daarvan luk raak nieuwe projecten te financieren.

Gespreksronde

1. FvD

**Gespreksnotitie verkennende gesprekken Statenfracties inzake sociale en stabiele coalitie
28 mei 2021, FvD – Dhr. Driessen**

Dhr. van Caldenberg & ambtelijke ondersteuning – Mevr. van den Ham en mevr. Engels

Om te kijken of er een sterk sociale en stabiele coalitie gevormd kan worden heeft er een gesprek plaatsgevonden aan de hand van een viertal onderwerpen. Deze gespreksnotitie is opgebouwd aan de hand van deze vier onderwerpen.

1. Huidige stand van zaken

Hoe kijkt de partij terug op het eindverslag van de verkenningsfase en wat daarna met het advies van de gids is gebeurd?

In de formatiegesprekken heeft FvD aangegeven niets te zien in een brede coalitie. Het advies van de gids waarbij acht partijen samen één college vormen gaat volgens FvD niet werken. Kiezers willen richting terwijl nu onduidelijk is welke idealistische richting of sturing er is. Gedeputeerden hebben geen herkenbare kleur en meerderheden kunnen gaan schuiven. Dat tast het onderlinge vertrouwen aan maar is het ook de vraag hoe bestuurders principiële thema's gaan verdedigen. Dit extraparlamentaire construct met zoveel partijen gaat dan ook tegen ons werken.

Het voordeel van een coalitie is dat partijen van tevoren hun verlies nemen en er heldere afspraken worden gemaakt. Bij een sociale coalitie is er mogelijk wel een zware opgave op het gebied van bv. migratie en MAA en moet er strak op uitgaves worden gestuurd én worden gekeken naar de gemeenschappelijke grond voor besluitvorming.

2. Bestuurscultuur

Welke opdracht wordt gezien voor Provinciale Staten, gezien de huidige situatie omtrent de bestuurscultuur? Wat zou er veranderd moeten worden? Welke acties zouden daaraan gekoppeld moeten worden?

FvD noemt als mogelijke actie dat door de Provincie gesubsidieerde bedrijven goed doorgelicht worden. Daarnaast moet bij bestuurders het complete netwerk gecheckt worden net als bij aan de Provincie gelieerde maatschappelijke organisaties waar vaak banen worden ingevuld door politieke netwerken. Het zou beter zijn als deze functies worden bekleed door mensen zonder politieke achtergrond. Qua functionering van Provinciale Staten zouden dossiers meer verdeeld moeten worden. De aandacht gaat nu te eenzijdig uit naar de grote dossiers. Om de aandacht voor de verschillende dossiers beter te verdelen zou een brede samenwerking, met commissies die zo a-politieke mogelijk zijn, goed kunnen werken. Opgemerkt wordt dat dit in de praktijk waarschijnlijk bij de oppositie zal komen te liggen.

Verder ziet FvD dat de conclusies en aanbevelingen van de integriteitsonderzoeken alleen op papier komen te staan maar dat de echte problemen niet worden opgelost en er dus niets veranderd. Daarom pleit FvD voor het aanscherpen van de huidige regels/protocollen en ziet de concretisering ervan middels bijgevoegde notitie met ideeën.

3. Vaststaande onderwerpen

Welke onderwerpen kunnen niet meer over onderhandeld worden gedurende de resterende Statenperiode?

Er zijn geen onderwerpen die niet onderhandelbaar zijn. Wel is de vraag of er onderwerpen zijn waar een gemeenschappelijke grond is voor besluitvorming. FvD geeft aan dat armoede een belangrijk thema is in de Sociale Agenda. Weliswaar heeft FvD een andere visie op de aanpak dan de SP maar is er bereidheid om daarover het gesprek aan te gaan.

4. Maatschappelijke opgaven/ thema's

Welke maatschappelijke opgaven en/ of thema's zijn aan de orde in de resterende Statenperiode voor het nieuw te vormen college?

Volgens FvD moet er aandacht zijn voor innovatie en het creëren van werkgelegenheid middels toegankelijke banen voor Limburgers (bv. VDL). Tenslotte moeten burgers weer vertrouwen in de politiek krijgen. Ze zouden als het ware aan een noodrem moeten kunnen trekken bv. via een referendum. Een referendum kan daarbij zorgen voor meer duidelijkheid en een stukje controle weer terugleggen bij de burger. Een kleinere maar actieve overheid dichterbij de burger is wenselijk.

In de vorige collegeperiode heeft FvD een aantal zaken gemist. De Provincie heeft een te afwachtende houding aangenomen in de aanpak van de coronacrisis. Het was beter geweest om al eerder middelen te reserveren voor steun aan kleine ondernemers. De echte pijn zit namelijk bij die kleine ondernemers en niet bij de grote concerns die de verliezen kunnen dragen.

Gespreksronde

1. Partij voor de Dieren

**Gespreksnotitie verkennende gesprekken Statenfracties inzake sociale en stabiele coalitie
28 mei 2021, PvdD – Mevr. Plusquin**

Dhr. van Caldenberg & ambtelijke ondersteuning – Mevr. Van den Ham en Mevr. Engels

Om te kijken of er een sterk sociale en stabiele coalitie gevormd kan worden heeft er een gesprek plaatsgevonden aan de hand van een viertal onderwerpen. Deze gespreksnotitie is opgebouwd aan de hand van deze vier onderwerpen.

1. Huidige stand van zaken

Hoe kijkt de partij terug op het eindverslag van de verkenningsfase en wat daarna met het advies van de gids is gebeurd?

De PvdD vindt de conclusies in het eindverslag teleurstellend omdat de belangrijkste punten van de partij niet herkenbaar zijn. Het gaat erom dat stikstof geen vrije kwestie moet zijn, aandacht voor de oorzaken van de Corona-epidemie, het voorkomen van de volgende zoönosepandemie en het herstellen van natuur. Daarom lijkt dit voorstel als teruggaan naar business as usual met een minimale beleidsinhoudelijke verandering. Dit terwijl de wereld ingrijpend is veranderd en de coronacrisis de urgentie van genoemde punten nog eens extra heeft benadrukt. Ook vindt de PvdD het jammer dat de gesprekken geïsoleerd met partijen zijn gevoerd en niet in gezamenlijkheid van partijen. Vooral nu er in deze tijd al zo weinig onderling contact is. Gezamenlijke gesprekken met onderlinge afstemming op inhoud hadden kunnen leiden tot een bredere meerderheid. Waarbij het gesprek met de samenleving ook belangrijk is voor een solide basis. Het voorstel zoals het er nu ligt kent daardoor nu te weinig diversiteit en te veel "grijze massa".

De PvdD is voor een akkoord op hoofdlijnen waarbij de stikstofaanpak een hoofdlijn is. Wat betreft de bestuursvorm werken de wisselende samenstellingen van een extraparlamentaire vorm goed maar zou een traditionele coalitie ook kunnen werken.

De PvdD verwijst naar twee brieven gericht aan de gids (zie bijlage) en de ingekomen brieven van de Natuur en Milieufederatie en diverse natuurorganisaties.

2. Bestuurscultuur

Welke opdracht wordt gezien voor Provinciale Staten, gezien de huidige situatie omtrent de bestuurscultuur? Wat zou er veranderd moeten worden? Welke acties zouden daaraan gekoppeld moeten worden?

Het is allereerst belangrijk om de diverse integriteitsonderzoeken die nu lopen en de bijbehorende aanbevelingen af te wachten, alvorens conclusies te trekken. Wel is de overtuiging dat integriteit intrinsiek in bestuurders zelf moet zitten. De conclusies uit het eindverslag van de gids geven wel het gevoel dat de partijen die de afgelopen periode kritisch waren over de bestuurscultuur nu aan de kant worden gezet. Dit draagt niet bij aan een bewuste verandering.

Om de controlerende functie beter te kunnen invullen zou een openbaar lobbyregister van belang zijn. Contact is belangrijk, daarom zijn sonderende behandelingen in Statencommissies waardevol als aanvulling op de stroom aan informatie op papier. Wat betreft die informatie is de PvdD ervan overtuigd dat stukken begrijpelijker kunnen worden opgesteld zodat deze beter te lezen en te

beoordelen zijn. Ook pleit de PvdD ervoor om bij Statenvoorstellen per beleidskader een eenvoudig grafiekje op te nemen, om eenvoudig inzicht te krijgen in de financiële huishouding van Limburg. Meer ondersteuning van de fracties is weliswaar geen oplossing maar draagt wel bij aan het zorgvuldig kunnen uitoefenen van de functie als Statenfractie. Tenslotte is ambtelijke tegenspraak belangrijk.

3. Principiële standpunten

Welke onderwerpen kunnen niet meer over onderhandeld worden gedurende de resterende Statenperiode?

De PvdD stelt zich open op en sluit onderhandelingen op inhoudelijke standpunten op voorhand niet uit. Wel zijn de gezondheid van mens, dier en natuur belangrijk en zouden dit op onderdelen geen vrije kwesties moeten zijn, zoals bv. de stikstofaankpak en natuurherstel. Wat betreft Maastricht Aachen Airport is het belangrijk om breed te kijken naar mogelijkheden om te sluiten en/of te krimpen en alle mogelijke alternatieven te onderzoeken via maatschappelijke kosten/batenanalyses.

4. Maatschappelijke opgaven/ thema's

Welke maatschappelijke opgaven en/ of thema's zijn aan de orde in de resterende Statenperiode voor het nieuw te vormen college?

Belangrijke onderwerpen voor de PvdD zijn gezondheid voor mens, dier en natuur. Meer specifiek: de stikstofaankpak, natuurherstel (incl. een bossenstrategie want droogte en stikstof zorgen bv. voor hoge eikensterfte), een betere luchtkwaliteit (de aansluiting bij het Schone Lucht akkoord is hierin een goede stap) en krimp van de veestapel. Door herbestemming van boerengrond naar 10% woningbouw en 90% natuur worden meerdere doelen gediend. Ook de Sociale Agenda zou voortgezet moeten worden maar méér in samenwerking met maatschappelijke organisaties.

**Partij voor
de Dieren**

Statenfractie Limburg

Maastricht, maandag 26 april 2021

Geachte heer Hoes,

We staan op een kruispunt. De crises waar wij vandaag mee kampen -stikstof, klimaat en de zoönose- spruiten voort uit de manier waarop we met dier, natuur en klimaat omgaan. Dit economische model is geen bestendige. Dit systeem waar we in vast zitten, is niet meer vol te houden. We zien immers waar het toe kan leiden: pandemieën, droogte, biodiversiteitsverlies, temperatuurstijgingen, bosbranden, etc.

Tweemaal eerder brak in Nederland een zoönose uit, en was daarbij tweemaal het epicentrum. Zo hield de Q-koortsuitbraak in 2007 door de intensieve veehouderij in Limburg flink huis. Het kostte 100 mensen het leven en leidde tot duizenden chronisch zieken.

Ook nu is het noorden en midden van Limburg nationaal koploper in coronabesmettingen en -overlijdens. Niet toevallig een van de meest veedichte regio's van Nederland, het al meest veedichte land ter wereld. En een van de gebieden met de slechtste luchtkwaliteit van Nederland. Zolang de landbouw in zijn huidige vorm en omvang blijft bestaan, loopt de volksgezondheid gevaar. Niet alleen door bestaande ziektes en pandemieën; ook zijn alle ingrediënten aanwezig voor het ontstaan van een nieuwe zoönose.

Daarom is het nú tijd om te handelen. En dat we nu oog hebben voor deze sectoren, die via belangenorganisaties die de tijdsgeest niet verstaan, het oude besturen in standhouden.

Immers, wij zitten hier vandaag vanwege een integriteitscrisis. Die kan niet los gezien worden van die andere crises die ik zojuist noemde. Niet voor niets hebben juist die sectoren die moeten veranderen, juist die sectoren die moeten vernieuwen, zeer korte lijntjes binnen dit provinciehuis. Ik denk daarbij concreet aan de landbouwsector, de intensieve veehouderij maar ook de inmiddels totale vervlechting van het provinciale belang met Maastricht Aachen Airport.

Het moet voor eens en altijd afgelopen zijn met deze vriendjespolitiek, belangenverstrengeling en gebrek aan transparantie.

Daarom pleiten wij voor een openbaar lobby-register. En daarbij een interne waakhond met mandaat en onderzoeksbevoegdheden. Een anoniem tiplijn, die bescherming biedt aan tipgevers en klokkenluiders.

Alleen zo krijgen wij duidelijke inzichten in de geldstromen, de verhoudingen en organisaties zoals ze in Limburg zijn. Zodat we inzicht krijgen in de bestemming en effectiviteit van faunabeheer, landbouw- en natuursubsidies. En we niet alleen (vaak) loze natuurafspraken maken, méér ze ook nakomen. Zie daarvoor de brief van de Terreinbeherende Organisaties (bijgaand). Qua natuurherstel hebben we nog een flinke inhaalslag te maken.

Deze transparantie is broodnodig. Alleen zo herstellen we het vertrouwen van de Limburger in de politiek. We kunnen wel stellen dat dat vertrouwen op dit moment een historisch dieptepunt heeft bereikt.

Om dit het hoofd te bieden, is het van belang dat één uitgangspunt boven al het andere gesteld wordt. Integer bestuurlijk handelen moet vóór alles komen. Het is van belang dat dat ook terugkomt in het collegeprogramma. Dat willen wij u als verkenner meegeven.

Daarbij achten wij een extraparlementair construct optimaal. Ook al is het vorige college vroegtijdig opgestapt, toch konden bestuursbesluiten in Limburg nooit eerder op zoveel steun en wisselende meerderheden rekenen. Dat toont aan hoezeer iedereen zich gehoord voelt. Een systeem dat duidelijk de duale, provinciale politiek eer aan doet.

In tijden waar het steeds vaker gaat over macht en tegenmacht, is het belangrijk om alle democratische waarden te herinneren en te respecteren. Daar hoort bij dat we met een democratische meerderheid blijven luisteren en participeren met een democratische minderheid. Dat we iedereen de mogelijkheid geven tot controle, maar ook tot bijsturen. Dat komt niet alleen de besluitvorming, maar ook het vertrouwen in de overheid ten goede.

Het collegeprogramma hoeft voor ons niet opnieuw uitgevonden te worden. Wel is het van belang om het aan te passen aan de eisen van deze tijd. Integriteit, maar ook denken wij concreet aan de stikstofcrisis. Het collegeprogramma 'Vernieuwend verbinden' stamt immers uit 2019, en is daardoor ingehaald door urgente nieuwe ontwikkelingen.

Het is dan ook noodzakelijk dat het nieuwe college een volwaardige gedeputeerde van landbouw en natuur krijgt. Iemand die met oog op de toekomst inzet op een bestendige en duurzame vorm van landbouw. Die de problemen van het huidige landbouwsysteem onderkent. En de onverbreekelijke samenhang met een gezonde natuur onderschrijft en aanpakt.

Daarmee zouden we ook voor een oplossing kunnen zorgen voor de woningcrisis. Met een krimp van de veehouderij komt zowel kostbare grond als stikstofruimte vrij. En met al deze vrijgekomen landbouwgronden creëren we ruimte voor natuur en woningen. Daar is de bouwsector, die al op slot zit door de stikstofcrisis, dubbel bij gebaat. En met voldoende woningen verwordt Limburg niet langer tot een krimpregio.

Tot slot, hopen wij dat ook het nieuwe college uit wil dragen dat ieder zich thuis kan voelen in Limburg. Dat we hier oog blijven houden voor diversiteit. In Limburg moet iedereen kunnen zijn, denken en leven hoe ieder dat zelf wil. En ook al staan wij al sinds 2017 regenboogprovincie bekend: wat betreft acceptatie en tolerantie van de LHBTIQA+-gemeenschap blijft er in Limburg te wensen over. Diversiteit maakt ons interessant, het maakt ons uniek, het maakt ons kortom tot wie wij zijn. Voor dit besef is een rol van de provincie weggelegd. Wij hopen dan ook dat het nieuwe college iedere Limburger kan sterken in deze inzichten.

Hoogachtend,

Pascale Plusquin

Partij voor de Dieren

Maatregelen opties met betrekking tot integriteit regionale overheid

Na een turbulent 2020 en 2021 in de provincie leeft breed de behoefte om kwesties aangaande integriteit of een schijn van belangenverstrengeling geheel te voorkomen in plaats van op te lossen nadat de kwestie ontvouwen is. In een reeks incidenten met vergelijkbare aard zoals de klusjesmannen-affaire, het baggerbedrijf en de kwestie Vreken, werd duidelijk dat de grondslag voor deze kwesties vooral het netwerk en de "gunfactor" is.

Middels een aantal protocollen zou de dreiging voor het ontstaan van deze kwesties direct af kunnen nemen. Deze verander-voorstellen hebben veelal betrekking op het netwerk en op de integriteit.

Subsidies en geldverstrekkingen zonder wederprestatie

- Het verplicht stellen van publicatie van jaarcijfers in het te ontvangen jaar. Tevens door kleinere organisaties. Mocht dit niet financieel te bewerkstelligen zijn door de organisatie vanwege de omvang (denk hierbij aan sportclubs of kleine stichtingen) kan de provincie er voor kiezen een "huisaccountant" hiervoor beschikbaar te stellen tegen 0 tarief.
- Subsidies en andere geldverstrekkingen zonder tegenprestatie publiceren in een openbaar "subsidieregister" dat betrekking heeft op het huidige jaar.
- Subsidies verlenen op basis van bestaande kaders en dekking. Geen subsidie toekennen door bestuurders die vervolgens 'op zoek' moeten naar dekking en hierbij op problemen stuiten in de staten waardoor de potentieel ontvangende partij in de problemen komt.

Opdrachtverlening en geldverstrekkingen met een prestatie-karakter

- 1:1 gunningen direct verlagen naar 5.000. Ten behoeve van de snelheid bij het aanbesteden van lage bedragen een maximum bedrag aanhouden in plaats van de gunningen compleet uit te bannen.
- Aanbestedingen ten alle tijden publiek afhandelen in een openbare procedure. Hierin moet voor elke partij duidelijk zijn, waarom een aanbesteding of overeenkomst is gegaan naar de winnende partij.
- Het concreet en openbaar vastleggen van afwegingen die deels beoordelend zijn voor de gunning. Hierbij onder andere kostprijs, tijd, kwaliteit.

Deelnemingen en provincie gelieerde organisaties

- Een verplichte uitgebreide netwerk-check uitvoeren bij bestuurders/ toezichthouders van semi-overheids organisaties. Dat wil zeggen waar de provincie in deelneemt, of compleet eigenaar van is dan wel subsidieert. Hierbij vooral aangaande maatschappelijke organisatie en haar bestuurders.
- De motieven van deelnemende partijen in een gezamenlijke deelneming vastleggen en hierbij haar doelen concreet presenteren aan provinciale staten. Hierbij tevens aangeven welke andere en/of secundaire belangen er spelen bij de vreemde deelnemende partijen.
- Een overzicht bewaren van deelnemers die instappen in een "joint-venture" constructie met de provincie, en wie haar bestuurders zijn en welk netwerk zij hebben.

- Een inventarisatie-lijst bijhouden van bestuurders die samenwerken met de provincie, zowel in bestuurlijke zin, als in deelnemingen of gelieerde partijen, met een politiek verleden, of nauwe banden een politieke partij of de politiek an sich.

In voorgenoemde maatregelen is veelal het verplichte en publieke karakter van belang. De strekking hier is, dat als men complete openheid van zaken geeft, het minder waarschijnlijk wordt dat er ogenschijnlijk schimmige constructies dreigen te ontstaan. Immers: het openbaren van relaties en connecties zijn een uitstekende ontmoedigingsmiddelen. Tevens is rekening gehouden met een korte implementatie-termijn van de maatregelen. Om te komen tot complete uitbanning van eventuele schijn van belangenverstrengelingen of integriteitsschending zou een groter pakket wenselijk zijn.